

INFORMATIU DEL MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT DE BARCELONA

Un museu de museus

Conjunt Monumental de la Plaça del Rei

Plaça del Rei, s/n, 08002 Barcelona
Dilluns, tancat. De dimarts a dissabte de 10 a 14h i de 16 a 20h.
Diumenges i festius de 10 a 15h.

Museu-Monestir de Pedralbes

Baixada del Monestir, 9
08034 Barcelona
Horari de visita: de dimarts a dissabte de 10 a 14h i diumenges i festius de 10 a 15h. Dilluns, tancat.

Museu-Casa Verdager

Vil·la Joana. Ctra. de l'Església, 104.
Vallvidrera, 08017 Barcelona.
Horari de visita: de dimarts a divendres, per a grups amb reserva prèvia. Dissabtes, diumenges i festius, de 10 a 14h. Dilluns, tancat.

Centre d'Interpretació del Park Güell

Pavelló de Consergeria, Park Güell
Carrer d'Olot, s/n, 08024 Barcelona
Horari de visita: de dilluns a diumenge d'11 a 15h.

Informació

Horari d'atenció: de dilluns a divendres de 10 a 14h, i dimecres i dijous de 16 a 18h.

Tel. 933 190 222
museuhistoria@mail.bcn.es
www.museuhistoria.bcn.es

Tercer quadrimestre de 2005

Any II - Núm. 6

ISSN: 2013-8237

Memòria i permanència

Conservar, preservar, prevenir, restaurar

La responsabilitat primera o primordial del Museu és la de conservar els béns que la societat li ha confiat.

És gràcies a la tasca callada dels arxius públics i privats que avui podem gaudir dels instants que, al llarg de més de 150 anys, els fotògrafs van captar en un lloc i en un moment precisos. Les fotografies són la memòria personal i col·lectiva dels seus autors, dels ciutadans, de la ciutat. Els arxius les han conservat, les han fixat, i l'exposició *Barcelona & Fotografia* ens les apropa.

En aquest butlletí trobareu dos articles sobre la restauració i la conservació: un text sobre el circuit de les col·leccions al nou Centre de Conservació de l'MHCB i la presentació d'una nova eina del Museu que vol donar llum i veu públiques a les feines que, per definició, es fan a porta tancada i en silenci. Els *Quaderns Tècnics de l'MHCB* neixen amb la voluntat de ser una plataforma de coneixement i d'intercanvi entre professionals sobre les feines menys visibles del Museu. En el primer número, es dedicaran a la conservació i restauració.

© Jordi Puig-MCHB

El circuit de les col·leccions al nou Centre de Conservació de l'MHCB

En el número anterior del *Butlletí* vam poder conèixer les tasques fonamentals que es duen a terme al Centre de Conservació del Béns Mobles d'un museu de les característiques de l'MHCB. En aquesta ocasió, ens fixarem en el recorregut dels objectes un cop arriben al centre, és a dir, el circuit de les col·leccions.

1. Sales de reserva

El principi bàsic d'una *sala de reserva* és que cada objecte tingui un espai reservat concret i exclusiu, i que les instal·lacions auxiliars facilitin que les manipulacions dels objectes es portin a terme amb el mínim de risc per a aquests i per a les persones.

Vista en 3D de les instal·lacions del nou edifici de Zona Franca
©MHCB

VALORACIÓ DEL PROGRAMA D'ACTIVITATS ESCOLAR DE L'MHCB

Si alguna cosa hem de destacar en la valoració del Programa d'Activitats Escolars 2004-2005, és l'alta participació d'escolars en les diferents propostes (rutes històriques, visites comentades i tallers) que el Museu ofereix als centres educatius d'educació infantil, primària i secundària. Aquest curs el nombre de participants ha arribat als 28.234, cosa que suposa un increment del 46% sobre el curs anterior (19.341 alumnes). Aquesta alta participació

es recolza en la qualitat de les nostres activitats, tant en continguts com pel que fa a la metodologia i als

recursos didàctics. Amb vista al curs vinent, volem establir amb les escoles i instituts uns lligams més

© Pep Herrero-MHCB

L'altra característica d'aquestes sales és que les condicions climàtiques i lumíniques han d'adaptar-se a les condicions específiques dels materials de què estan fets els objectes.

2. Circuits

Els objectes sovint es desplacen del seu lloc assignat a causa de l'activitat del museu: estudis aprofundits i tractaments específics de restauració i conservació, muntatge d'exposicions o préstecs a altres museus i institucions, per exemple. Aquestes manipulacions poden comportar riscos.

Per a aquestes tasques es requereixen sales adequades que permetin dur a terme, amb totes les garanties de seguretat, les feines relacionades: sales de treball per presentar els objectes i prendre'n les dades volumètriques; sales per obtenir les referències tècniques per a la documentació (matèria, fàbrica, pigmentacions, temperatura de cuada, etc.); sala de fotografia per fer la documentació gràfica; sales de condicionament físic de l'objecte i sales per a l'emballatge i el transport. Així mateix, cal disposar de magatzems habilitats per a la guarda de productes de conservació i restauració i per emmagatzemar-hi materials d'emballatge i manipulació, sense oblidar l'habilitació d'una zona per a la guarda de productes i aparells per a la neteja general de l'edifici i els espais de treball.

intensos per tal d'elaborar propostes educatives conjuntes que comportin un coneixement i estima encara més grans per part de l'alumnat del patrimoni històric i cultural de la nostra ciutat, com una eina de desenvolupament personal i de ciutadania.

L'MHCB enceta una nova línia de publicacions per a la difusió de l'activitat interna del Museu. Es tracta dels *Quaderns Tècnics de l'MHCB*, una nova plataforma des de la qual el Museu s'adreça al sector de professionals que treballen en patrimoni i a totes les persones que puguin estar-hi interessades, per tal d'exposar les feines que duu a terme l'equip tècnic.

L'objectiu es donar a conèixer el fruit del treball de la institució en les funcions primordials que li són pròpies: conservar, fomentar i valoritzar el patrimoni. Per

això, cada número abordarà, de forma monogràfica una d'aquestes línies temàtiques.

Esperem que els *Quaderns* contribueixin a la divulgació i al necessari debat tècnic i científic sobre les funcions i les metodologies de la nostra professió, i alhora siguin d'interès per a un públic ampli. Per començar, la col·lecció es posa en marxa amb un número dedicat a la conservació i restauració.

Primer número dels *Quaderns Tècnics de l'MHCB*

Per això, cada número abordarà, de forma monogràfica una d'aquestes línies temàtiques.

Quaderns tècnics de l'MHCB. Conservació i Restauració

El primer número dels *Quaderns Tècnics de l'MHCB* fa un balanç del treball que han desenvolupat en els darrers anys els Departaments de conservació i restauració de l'MHCB i del Servei d'Arqueologia del Museu respectivament. Completen la publicació dos articles que aborden en profunditat el tractament de la pedra del claustre gòtic de l'Antic Convent de Sant Agustí i la restauració de la necròpolis romana de la plaça Vila de Madrid. Una i altra són una bona mostra de l'abast de l'àmbit d'actuació del Museu que inclou els edificis històrics objecte d'estudi arqueològic i els jaciments museïtzats de la ciutat.

EXCAVACIONS A LA PLAÇA DE SANT CUGAT DEL REC

Els propers treballs de reurbanització de la plaça de Sant Cugat del Rec i els carrers dels voltants són una oportunitat única per poder-hi dur a terme tasques preventives de recerca arqueològica. La plaça fou oberta després de la Guerra Civil de 1936-39 a partir de l'enderroc de l'església parroquial homònima, que havia quedat molt malmesa arran dels fets revolucionaris i bèl·lics. Ja els anys 1961-62, l'MHCB va fer prospeccions puntuals al subsòl de la plaça amb l'espe-

rança de poder localitzar-hi les restes d'un edifici paleocristià, ja que segons la tradició medieval aquest era l'indret on, el segle IV, va ser martiritzat Cucufas, a qui coneixem com sant Cugat. La documentació ens diu que es tracta d'un indret ocupat per diferents esglésies dels segles XI, XIII i XVII, la qual cosa era prou indicativa del potencial arqueològic del solar. Ara com ara, però, els treballs extensius en curs estan posant al descobert una realitat prou decebedora que confirma allò que expressen els autors dels treballs dels anys seixanta. Les excavacions arqueolò-

giques ens mostren que tan sols es conserven les restes de les construccions domèstiques que es troben als voltants de la parròquia i molt poques restes –únicament uns vasos sepulcral prou destruïts– del que havia estat l'edifici de culte. Si ho comparem amb altres solars que han sofert un procés històric idèntic, podem concloure que és prou estranya la desaparició de totes les restes, incloses les dels fonaments de l'edifici. Caldrà aprofundir en la documentació de la postguerra per saber com i per què es va actuar d'aquella manera.

Els treballs segueixen el seu curs, tot esperant que els indrets on encara no s'ha finalitzat siguin ben profitosos per a la història de Barcelona.

© Adriana Vilardell i Fernández Estrats.
Gestió del Patrimoni Cultural SL-MHCB

Barcelona & Fotografia

Un zoom

Col·lecció particular.
Barcelona

© Manel Pérez

[a dalt] Lucien Roisin, *El puerto. Vista panoràmica tomada desde el Restaurant Mundial Palace*, dècada de 1910. Postal panoràmica.

El Museu d'Història de la Ciutat i l'editorial Lunwerg organitzen l'exposició *Barcelona & Fotografia*, que es podrà visitar a la Casa Padellàs del Conjunt Monumental de la Plaça del Rei a partir del 18 de novembre de 2005. La mostra té com a objectiu presentar d'una forma global i sintètica les relacions riques i complexes entre aquests dos mons i, alhora, retre homenatge a la capacitat de la fotografia per captar i mostrar la realitat urbana.

El 10 de novembre de 1839, el gravador barceloní Ramon Alabern i Casas va obtenir un daguerreotip de la Llotja i de la Casa Xifré. S'iniciava, així, una llarga història, fins ara de 166 anys, que ha unit Barcelona i la fotografia. És una relació relativament curta en el temps, si la comparem amb la trajectòria del dibuix i la pintura, però molt fructífera. Sens dubte, la tècnica de captació de la realitat en imatges que ha dialogat més i millor amb la ciutat ha estat la fotografia. Una gran quantitat de fotògrafs de qualitat han estat interessats a captar la realitat física i social de Barcelona, els seus espais i la gent que els ha ocupat i usat. Moltes altres ciutats han resultat també atractives per aquests creadors, però Barcelona, per la condició de ciutat avançada i moderna en el seu context geogràfic, per la qualitat del seu marc físic, per la seva llum mediterrània, per la intensitat de la vida als seus carrers, per la suma d'aquests i d'altres factors, ho ha estat de forma sobresortint. En aquest sentit, resulta especialment significatiu el gran nombre de fotògrafs forans d'alt nivell que, des de l'origen mateix d'aquesta relació, han volgut plasmar la Ciutat Comtal.

L'exposició s'organitza en tres apartats. El primer, «Mirades», està relacionat amb les formes de veure pròpies de la fotografia, que aporten molt a la nostra manera d'analitzar, d'entendre, de criticar i de gaudir de la ciutat. El segon, «Espai», i el tercer, «Societat», tenen a veure amb els dos elements bàsics que conformen la ciutat: el continent i el contingut, l'espai urbà i la societat urbana.

Si el recull fotogràfic dels infinits instants protagonitzats pels espais urbans i pels ciutadans resulta fabulós, també ho és la capacitat dels fotògrafs per captar les transformacions. La constatació més evident del pas del temps a la ciutat la proporciona l'evolució del seu espai físic, i no hi ha hagut cap altre mitjà capaç de plasmar-la amb l'eficàcia de la fotografia.

Els canvis visibles a la ciutat, però, no han estat tan sols físics, sinó també, és clar, socials, culturals, econòmics, polítics... A més del

© Pere Català-Roca

Pere Català-Roca, *Aguinaldo*, cap a 1964. Ronda de la Universitat i carrer Pelai

© La Mosca

[a baix] La mateixa vista del port de Barcelona captada l'any 2005 per Manel Pérez. Muntatge digital de Francisco Duarto.

Col·lecció particular, Tarragona

Anònim, possiblement realitzat per Josep Moragas Tavern (1823-1876), setembre 1848. Daguerrotip *La Casa Vidal Quadras, el passeig de la Muralla, la Muralla de Mar, i al fons, La Barceloneta*; imatge invertida.

marc material, s'han transformat els actors que ocupen l'escena urbana: n'ha canviat l'aparença, però sobretot la naturalesa: qui són i què fan a l'espai públic urbà. Enfront d'aquesta transformació constant dels continguts al llarg de l'últim segle i mig, l'eficàcia de la fotografia resulta també del tot evident.

Avui dia, amb l'atenció creixent que els arxius atorguen als fons fotogràfics, aquests materials, singulars en quantitat i qualitat, estan cada vegada més a l'abast dels historiadors. En aquest sentit, l'exposició vol subratllar el valor essencial d'aquests documents, que constitueixen un fons inesgotable, en la recerca de la història contemporània. I pretén ser, alhora, una invitació al seu ús habitual i sistemàtic.

Enfoca, dispara i fes història

Concurs de fotografia *Barcelona & Fotografia*

Paral·lelament a l'exposició *Barcelona & Fotografia*, el Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona i la Universitat Oberta de Catalunya, amb el suport d'Elogia i Canon, convoquen un concurs de fotografia digital que, amb el mateix títol que la mostra, vol ser una plataforma de participació ciutadana oberta a tots els públics.

Els participants poden enviar les seves fotografies de tema barceloní, amb un títol i indicant l'indret de la ciutat retratat, entre el 28 d'octubre i el 30 de novembre. Les imatges es podran veure tant a través d'Internet com en la mateixa exposició, en un audiovisual que anirà creixent a mesura que es vagin rebent fotografies.

El concurs inclou una secció específica per als centres educatius de primària i secundària, organitzada amb la col·laboració de l'Institut Municipal d'Educació. En aquest cas la participació s'haurà de fer en grup, i caldrà presentar una sèrie de fotografies i no una imatge única, juntament amb un projecte de treball dut a terme a l'aula.

El lliurament de premis, consistents en càmeres digitals, tindrà lloc a mitjan gener de 2006.

Tota la informació sobre el concurs, incloses les bases, es pot trobar al web de l'MHCB:

www.museu.historia.bcn.es

www.uoc.edu/expo/BCNfoto

BARCELONA & FOTOGRAFIA

Del 18 de novembre de 2005 al 19 de març de 2006

Lloc: Casa Padellàs del Conjunt Monumental de la Plaça del Rei de Barcelona (MCHB)

Organització: Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona

Idea i guió: Albert García Espuche

Comissària: Anna García Munàrriz

Horari: de dimarts a dissabte, de 10 a 14 h i de 16 a 20 h.

Diumenges i festius, de 10 a 15h. Dilluns tancat.

Arqueta

© Jordi Puig-MCHB

Arqueta

Dins la col·lecció de mobiliari del monestir hi ha aquesta arqueta de fusta d'abet, completament revestida pel tipus de treball de marqueteria anomenada tarsia. En aquest cas, es tracta de tarsia d'os tenyit i fustes d'avellaner i d'altres ebenitzades. Tant la nansa de plata cisellada com les actuals frontisses, el pany i la lleba de ferro forjat semblen correspondre a una reparació duta a terme el segle XIX. La datació i possible filiació d'aquesta peça no són clares. Atès el treball de marqueteria, en un primer moment es va pensar que es tractava d'una arqueta de procedència nassarita datable, per tant, al segle XIV, però arran de l'exposició *Petras Albas* l'any 2000 se'n va dur a terme una restauració i un nou estudi que va plantejar la possibilitat que es tractés d'una imitació

del segle XIX, tenint en compte el gruix de la marqueteria. Recentment, la peça ha passat a formar part de l'exposició *Pedralbes. Els Tresors del Monestir* i un estudi més detallat, que s'inclou en el catàleg corresponent, ha permès concloure que el gruix de la tarsia no és determinant. Per contra, la factura del moble, la forma i les dimensions, més grans que les del XIV, apunten que ens trobem davant d'una peça del segle XVI, hipòtesi reforçada pel tipus d'ornamentació perimetral, de la qual es coneixen altres exemples d'aquest període. El que sembla plausible és la seva procedència granadina; per tant, cal apuntar

la possibilitat que arribés al monestir a través de les monges castellanes properes a la Cort que hi ingressaren al començament d'aquell segle.

ARQUETA

Taller granadí?

Època

Segle XVI

Materials

Fusta i tarsia

Mides

29.3 x 52.25 x 27.72

Núm. inventari

MHCB-MMP 115.006

ELS BREUS DE L'MHCB

>> S'han iniciat els treballs de recerca preventiva a la Llotja de Mar, motivats pel projecte de rehabilitació de l'edifici. Aquestes feines permetran conèixer nous aspectes de la seva història i recuperar elements de gran interès com, per exemple, dos finestrals gòtics del Saló de Contractacions, actualment no visibles.

>> Com a pas previ a la construcció d'un hotel, s'estan duent a terme treballs de

recerca arqueològica al carrer d'Avinyó, cantonada amb el de la Lleona. Els resultats són prou interessants, ja que apareixen restes arqueològiques de diferents períodes, des de l'època romana fins a l'actualitat, les quals s'estudien preventivament.

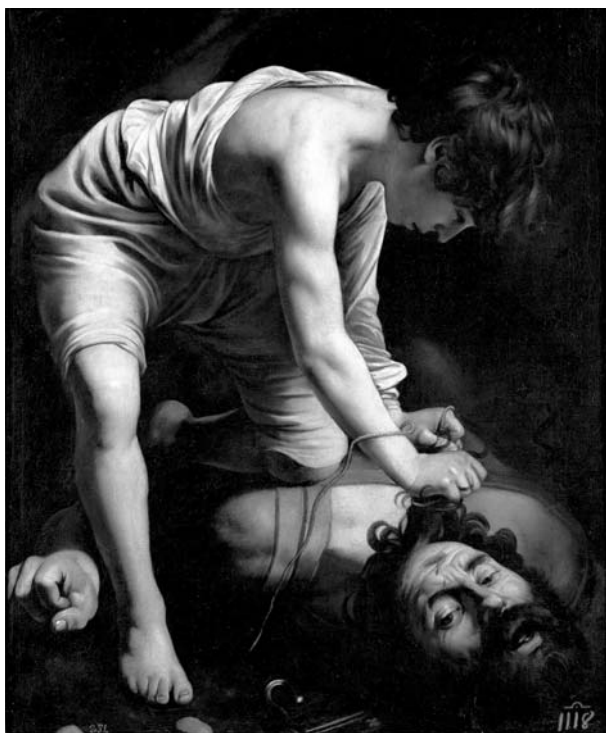
>> Entre el 26 i el 29 d'octubre s'ha celebrat a Barcelona el congrés *El GATCPAC y su tiempo. Política, cultura y arquitectura en los años*

treinta, organitzat per la Fundació DOCOMOMO Ibérico i el Col·legi d'Arquitectes de Catalunya. En el marc d'aquest congrés, el Museu d'Història de la Ciutat presentarà a partir del mes de maig de 2006 l'exposició *GATCPAC. Una nova arquitectura per a una nova ciutat, 1928-1939*.

>> D'entre els tallers de Nadal que habitualment organitza l'MHCB a les seves seus del Conjunt

Monumental de la Plaça del Rei i del Museu-Monestir de Pedralbes, a més dels ja tradicionals per divertir-se tot descobrint la vida dels nostres avantpassats del món romà i medieval, aquest any hi haurà una novetat: al Museu-Monestir de Pedralbes es durà a terme el taller *Un misteri al Monestir*, en el que un succés misteriós traspasarà la rutina diària del monestir i caldrà solucionar els enigmes per resoldre'l.

Caravaggio i la pintura realista europea al MNAC

Michelangelo Merisi, dit Caravaggio, *David i Goliat*, cap a 1600. Museu del Prado, Madrid

A partir del 11 d'octubre de 2005, es pot visitar al Museu Nacional d'Art de Catalunya l'exposició *Caravaggio i la pintura realista europea*. Es tracta d'una de les exposicions més importants de les produïdes per aquest museu en els darrers anys, que reuneix prop de 85 obres dels grans mestres de la pintura europea del segle XVII. La mostra gira entorn de la figura de Michelangelo Merisi, *Caravaggio*, de qui es poden admirar obres cabdals procedents d'importants pinacoteques, i té com a objectiu mostrar què va significar la revolució *caravaggista*. És per això que acompanyant les obres de Caravaggio hi ha quadres de grans artistes del Segle d'Or espanyol com Zurbarán, Ribera, Velázquez o Ribalta, juntament amb obres de pintors europeus com De la Tour, Gentileschi, Saraceni o Caracciolo, entre altres.

L'exposició ha estat organitzada pel Museu Nacional d'Art de Catalunya

amb l'ajuda especial del Museu del Prado, Patrimonio Nacional, Fondazioni Longhi de Venècia i la Soprintendenza de Roma, Florència, Nàpols i Gènova, a més d'altres museus i col·leccions particulars com el Museo de Bellas Artes de Bilbao, el Museu Thyssen-Bornemisza, el Museu Alexandros Soutzos d'Atenes, el Museu de Montserrat, el Museu Civico de Cremona, el Museu de Belles Arts Sant Pius V de València, el Museu de Arte Antigua de Lisboa, el Dobo Istvan Varmuseum d'Hongria i el Musée des Beaux Arts d'Orleans.

Per gaudir en directe d'aquest conjunt excepcional d'obres d'art i aprofundir-hi, us proposem fer-ne una visita comentada el proper dijous dia 10 de novembre, a les 17.30 i a les 18 hores. Per fer la vostra reserva, podeu contactar amb la Sandra Ruano a l'email sruano@mail.bcn.es o al telèfon 93 256 21 50.

LA BÚSTIA

Recordeu que podeu fer-nos arribar les vostres opinions, idees i suggeriments sobre les activitats i les iniciatives de l'MHCB a museuhistoria@mail.bcn.es

AVANTATGES

L'MHCB, cada dia més amics

Ser amic o amiga de l'MHCB suposa donar suport a la institució i gaudir d'avantatges diversos en relació al mateix Museu, com també en altres institucions del món de la cultura i de la història de la nostra ciutat. Ara, a més a més, si feu un amic o una amiga durant els propers mesos d'octubre, novembre, desembre i gener, gaudireu d'una subscripció gratuïta durant tres mesos a la revista *L'Avenc*, per a vosaltres i per al nou amic o amiga.

Visita exclusiva a l'exposició *Barcelona & Fotografia*

Visita comentada a l'exposició *Barcelona & Fotografia* a càrrec d'Anna García Munàrriz, la comissària de la mostra, divendres 16 de desembre, a les 17.30 h i a les 19.00 h. Ens trobarem a les taquilles del Museu. Per participar en aquesta activitat, podeu fer la reserva al número de telèfon 93 256 21 50 (Sandra) o bé a reserves-mhcb@mail.bcn.es. Places limitades.

En el concurs de fotografia digital *Barcelona & Fotografia*, esperem que la participació entre els amics i amigues de l'MHCB sigui ben nombrosa. Trieu un espai públic que es pugui reconèixer i feu la vostra fotografia de la ciutat des de qualsevol àmbit: la gent, la festa, l'oci, el treball, el conflicte, la reivindicació, la diversitat, la mobilitat, l'esport, l'arquitectura, l'art, la natura... Enfoqueu, dispareu i feu història!

Cinema

Los Tarantos

Dirigida per Francisco Rovira Beleta. Espanya, 1963. 92 min. Color

La pel·lícula trasllada la història de Romeu i Julieta de Shakespeare al món gitano, i l'ambienta al desaparegut barri del Somorrostro, a la façana marítima del Poblenou. Va ser un dels nuclis de barraques més importants de Barcelona, fins que va desaparèixer l'any 1966.

L'actor Daniel Martín i l'actriu i *bailarina* Sara Llaçaran són els protagonistes d'aquesta història d'amor impossible. El film és un excel·lent musical flamenc, nominat a la millor pel·lícula de parla no anglesa, on destaquen sobretot la gran artista Carmen Amaya i Antonio Gades, entre molts altres. Per Carmen Amaya va ser el seu testament artístic, ja que va morir poc després. Fa poc se'n va fer una versió teatral, que encara es pot veure a Madrid.

Barcelona a la xarxa

www.jardibotanic.bcn.es

Web del Jardí Botànic de Barcelona, situat a la muntanya de Montjuïc. Ens presenta un viatge virtual pel Jardí, una petita mostra del meravellós món de les plantes i un incentiu per gaudir-ne en viu. El lloc s'estructura en cinc apartats, començant per un d'informació general del Jardí, amb una presentació, els horaris, etcètera. Un altre bloc es dedica a les diferents regions que es poden trobar al Jardí (Austràlia, Sud-Àfrica, Xile, Califòrnia, Mediterrani oriental, península Ibèrica i illes Balears, Nord d'Àfrica i Canàries) i també es pot veure la descripció de les principals plantes que acull cada regió. Per als més menuts hi ha un espai de jocs i, per acabar, un apartat d'art on es recullen poemes lligats a diverses flors. Completen el

web un glossari de termes relacionats amb les plantes, una bibliografia bàsica i un recull de jardins de tot el món, amb enllaços a les pàgines web corresponents.

Racones de Barcelona

Façana de l'església de Santa Marta

Si passegeu per l'Hospital de Sant Pau i els seus edificis, xoca veure, a l'ala de llevant, la façana d'una església que no té res a veure amb l'estil modernista de l'hospital projectat per Lluís Domènech i Montaner. És la façana de l'església barroca de Santa Marta, obra de 1737-47, que es trobava a la riera de Sant Joan (entre Jonqueres i la plaça de l'Àngel, més concretament a la plaça Antoni Maura) i que va haver de ser enderrocada per l'obertura de la Via Laietana. Només se'n va salvar la façana, projectada per Miquel Bover i esculpida per Carles Grau, que va ser desmuntada i reconstruïda dins del recinte de l'Hospital de Sant Pau l'any 1911. Es va traslladar i situar a l'ala de llevant, destinada a les cuines de l'edifici central de la comunitat religiosa.

Llibres

Pedralbes. Els tresors del Monestir

Barcelona: Museu d'Història de la Ciutat i Institut de Cultura, 2005, 231 p. Comissariat de l'exposició i direcció del catàleg: Marià Carbonell, Anna Castellano i Rafael Cornudella. Recull dels treballs d'investigació i recerca sobre la col·lecció d'obres d'art, mobiliari i objectes litúrgics que s'han recuperat i s'han pogut exposar per primera vegada al Monestir de Pedralbes. Inclou tots els treballs de conservació i restauració que s'han hagut de fer per recuperar els objectes i ajudar-nos a entendre el passat i el present del Monestir, i alhora de la ciutat.

SERGIO VILA SAN-JUAN I SERGI DORIA (EDS.)

Passejades per la Barcelona literària

Barcelona: Ajuntament de Barcelona, Edicions 62 i Fundació Germán Sánchez Ruipérez, 2005.

Recull de setze itineraris literaris de la ciutat que abasten des de la Barcelo-

na medieval fins a la postolímpica, aquest llibre fa un recorregut literari i visual pels paisatges de molts dels escriptors que s'han ambientat a la nostra ciutat, tot enfrontant-se al dubte de si és més real la ciutat viscuda o la imaginada. Finalitza amb dues menes d'indrets de la memòria, els arxius i biblioteques i els monuments d'escriptors que es troben a la ciutat. Tot plegat es completa amb una petita biografia de cada autor esmentat i una bibliogràfica bàsica per conèixer millor la ciutat.

RICARD FERNÁNDEZ VALENTÍ

El Mina-Grott: història d'un petit tren de Vallvidrera

Barcelona: Ajuntament de Barcelona i Arxiu Municipal del Districte de Sarrià-Sant Gervasi, 2004, 64 p.

L'autor ens explica la història d'aquest trenet que es va convertir en el primer ferrocarril elèctric de passatgers de l'Estat espanyol. Va circular a principis del segle XX, del 1908 fins al 1916, aprofitant una vella mina que canalitzava les aigües del pantà de Vallvidrera fins a Sarrià. El seu recorregut era de poc més d'un quilòmetre i va ser molt utilitzat pels ciutadans que es dirigien cap a la muntanya de Vallvidrera.

Nota explicativa de l'Informatiu, núm. 5, 2005

El mur del pla del Teatre correspon al tram de muralla que pujava per la Rambla, girava a l'alçada de plaça Catalunya en direcció a la plaça Urquinaona i seguia fins al parc de la Ciutadella. Es va començar en època de Pere II el Gran, al segle XIII, en plena confrontació amb França, quan es va ordenar la fortificació de Barcelona. L'obra va continuar posteriorment, ja en la segona meitat del segle XIV, sota la direcció del Consell de Cent. El tros del carrer Pelai, en canvi, correspon a la fortificació del Raval, projecte iniciat a la segona meitat del segle XIV i executat, en el cas del sector de Canaletes, el segle XV.